

Жоғары білім және аймақтық мәдениет

Аннотация. Мақалада жоғары білім мен аймақтық мәдениеттің өзара әрекеттесу мәселелері қарастырылған. Қазіргі жоғары білім беру саласындағы аймақтық мәдениеттің алатын орны айқындалып, маңыздылығы атап көрсетілген. Аймақ, аймақтық мәдениет ұғымдарының мәні түсіндіріліп, олардың жоғары білім саласындағы қажеттіліктері, маңыздылығы және алатын орны айқындалған. Аймақтық мәдениет – бұл ұзақ тарихы бар ортамен өзара әрекеттесу түсінігі. Аймақтық білім күнделікті өмірдің негізгі аспектілері бойынша шешім қабылдауға негіз болады. Сондықтан бұл білім берудің ажырамас бөлігі болып табылады. Аймақтық мәдениет ресурстарды пайдалану тәжірибесі, әлеуметтік өзара іс-қимыл, ұрпақтан-ұрпаққа өзгермейтін түрде берілетін даналықтың жиынтығы ретінде ұсынылады. Мақалада мәдениет, аймақтық мәдениет төңірегінде жазылған Отандық және шетелдік ғалымдардың ғылыми еңбектеріне шолу жасалып, зерттеу тақырыбының алғышарттары баяндалған. Жоғары оқу орындарының педагогикалық мамандықтарының білім алушыларының ағылшын тілін оқу үдерісінде аймақтық мәдени материалдарды пайдалануға қатысын анықтау мақсатында сауалнама жүргізілді. Сауалнама барысында алынған деректер өңдеуден өткізіліп, нәтижелері талқыланды. Зерттеу барысында алынған нәтижелер негізінде жоғары оқу орындарының оқу үдерісінде аймақтық мәдени материалдарды қолдану мәселесі бойынша ұсыныстар беріліп, тұжырымдамалар жасалды.

Түйінді сөздер: ЖОО, аймақ, құндылық, этнопедагогика, оқу үдерісі, аймақтық мәдени материалдар.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6895-2021-135-2-182-190>

Түсті: 27.12.20 / Жарияланымға рұқсат етілді: 18.01.21

Кіріспе

Қазіргі жаһандану заманында әлем үлкен өзгерістер үстінде. Жаңа технологиялар мен инновациялар енгізілуде, экономиканың барлық салалары сандық үлгіге көшуде, адам ресурстарының ұтқырлығы өсуде. Мұндай жағдайда білім мен ғылым үлкен рөл атқаруы керек. Бұл туралы Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Қазақстан – 2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында: «Болашақта өркениетті дамыған елдердің қатарына ену үшін

заман талабына сай білім қажет [1]. Қазақстанды дамыған елдердің қатарына жеткізетін, терезесін тең ететін – білім» деп, осы мақсатқа жету үшін «Бізге экономикалық және қоғамдық жаңару қажеттіліктеріне сай келетін осы заманғы білім беру жүйесі қажет», – деп білім беру жүйесін көтеруді алға тартқан.

Осы орайда, білім беру саясатына, әсіресе жоғары білім беру жүйесіне көп көңіл бөлу қажет, себебі жоғары білім елдің экономикалық, мәдени, тарихи, саяси дамуына себеп болатын мамандарды дайындайтын негіз болып табылады. Жоғары білімнің сапалы бо-

луы елдің табысты мемлекетке айналуының кілті. Сондықтан университет қабырғасынан шыққан әрбір маман елдің, өзі туып өскен аймақтың үздіксіз дамуына және табиғатын құрметтеп, ұқыпты қарауға, тарихты, мәдениетті және ұлттық құндылықтарды қастерлейтін белсенді азамат болуы керек.

Осы тұрғыда «аймақ» деп отырғанымыз қазақ тілінің түсіндірме сөздігінде төңірек, атырап, айнала, маңай деген мағыналарды білдіреді [2]. «Аймақ» өмірдің әртүрлі салаларында экономика, саясат, әлеуметтану, тарих, мәдениеттану, білім және т.б. салаларда кеңінен қолданылады.

Экономикалық тұрғыдан алғанда, «аймақ» бірлескен шаруашылықтары бар және басқару құрылымдарымен біріктірілген әртүрлі өндірістік жүйелердің үйлесімі. Ол ортақ тарихы, белгілі бір мәдениет деңгейі бар экономикалық аймақ.

Саясаттануда «аймақ» белгілі бір ел немесе бірнеше елдердің аумағының географиялық факторын білдіреді. Мемлекеттік басқару аймақтық құқықтары мен міндеттері заңдармен бекітілген субъект ретінде түсіндіріледі.

Әлеуметтану саласында «аймақ» ұғымы қоғамның әлеуметтік құрылымын, әлеуметтік байланыстар мен қатынастарды, әлеуметтік институттар мен үдерістерді аймақтық ұйымдастыру нысаны ретінде қарастырылады.

Мәдениеттану саласына келетін болсақ, қоғамдық өмірдің және тарихи дамудың жалпы негізін құрайтын біртұтас физикалық орта және біртектес экономикасы арқылы белгілі бір «ландшафтқа» кіретін арнайы мәдени форма. Осылайша, «аймақ» ұғымының түрлі салаларда қолданылатынын тілге тиек ете отырып, мақаламызда белгілі бір аймақтың мәдениетінің жоғары біліммен байланысын қарастырамыз.

Мәселенің қойылымы

Жоғары білім беруде аймақтық мәдениет мәселелері түрлі аспектілер негізінде зерттелді. Алайда, жоғары білімнің оқу бағдарламаларында аймақтық мәдениетті зерттеу және оқыту мәселесі біржақты көзқараспен шекте-

леді. Жоғары білім беруде аймақтық мәдениет мәселесі бойынша теориялық жұмыстарды талдау «аймақ мәдениеті» деген ұғымның «көркем мәдениет» ұғымы ретінде түсінілгенін көрсетеді. Білім беру бағдарламаларында мәдениет тарихы жалпы өнер тарихы ретінде қарастырылады. Сонымен қатар, аймақ мәдениеті бір ғана жанр тұрғысынан талданған, мысалы: сәулет, әдебиет және т. б. Кез келген елдің мәдениеті белгілі бір аймақта болып жатқан мәдени үдерістерден тұратыны барлығымызға белгілі, ал қоғам өмірі мәдени құбылыстармен анықталады, оларға кез-келген елді мекеннің музыкалық және театр мәдениеті, дәстүрлері, мерекелері, көрнекті тұлғалары және т.б. жатады. Аймақтық мәдениет қоғамның өмір сүруі мен дамуының барлық аспектілерін сипаттайды, олай болса аймақты дамытуда жоғары білім берудің ерекше орнын ескере отырып, оқу бағдарламаларының мазмұнына белгілі бір аймақтың мәдениеті жайында материалдарды енгізу қажет деп санаймыз.

Әдебиеттерге шолу

Бүгінгі таңда ғылыми әдебиеттерде «мәдениет» ұғымының әртүрлі түсіндірмелерін таба аламыз. Атап айтқанда, ғалым М. Лиза «мәдениет» түсінігін кең мағынада қарастырып, «Мәдениет адамдар арасындағы қарым-қатынас, өзара әрекеттесу тәсілдері, құндылықтардың, тәжірибелер мен қалыптасқан әдет-ғұрыптардың, нанымдардың, мінез-құлықтың, іс-әрекеттердің біріктірілген моделі болып табылады, мәдениет адамдардың жалпы өмір салты» екенін айтады [3].

Ғалымдар Г. Васянович пен В.Онищенко мәдениетті «адам өмірінің мәнін, мазмұнын түсінуге деген ұмтылыс арқылы адамның шығармашылық өзін-өзі тануының әмбебап тәсілі» деп түсіндіреді [4]. Зерттеуші М.Семчишин мәдениет «ұлттық дүниетанымды, халық өмірінің түрлі аспектілерін, атап айтсақ эстетикалық, көркемдік, діни, әдеби, әлеуметтік және т.б. бейнелейді» деп сипаттайды [5]. Біз аталған зерттеушілердің пікірлерімен келісеміз, себебі мәдениет адамдарды шабыт-

тандырады және оларды қоғаммен байланыстырады деген ойдамыз.

Аймақтық мәдениет ұғымы қазіргі әлемдегі жаһандану және аймақтану түсініктерімен байланысты. Алғашында ол белгілі бір тарихи-географиялық ортада (әртүрлі елдерде, әртүрлі континенттерде) тұратын жергілікті қауымдастық болды. Ғасырлар тоғысында аймақтардың дамуымен, этностардың өз мәдениетін сақтауымен, өзін-өзі қамтамасыз ететін аумақтық құрылымдардың пайда болуымен «аймақтық мәдениет» ұғымы бір елдің немесе белгілі бір аймақ аясында қарастырыла бастады.

Жоғары білім саласында аймақтық мәдениетті зерттеу арнайы зерттеу нысаны болған емес. Бұл бағытта зерделенген диссертациялық жұмыстардан байқағанымыз, олар білім алушылардың этнопедагогикалық дайындығына көп көңіл бөлген. А. В. Спиридоновтың пікірінше, «аймақтық мәдениет» ұғымы «этнос», «этникалық мәдениет» ұғымдарымен генетикалық байланыста, бірақ оның өзіндік ерекшеліктері бар. Зерттеуші табиғи, географиялық, тарихи жағдайларға көңіл бөліп, этникалық мәдениеттің мазмұнын анықтайтын факторларға назар аударады. «Аймақтық мәдениет - белгілі бір аймақтың мәдени қасиеттері мен белгілерінің қозғалмалы жиынтығы, оның өмір сүру жағдайлары өзгерген сайын, ол да өзгеріп отырады» деген [6]. А.В. Любичанковскийдің пікірінше «Аймақтық мәдениет белгілі бір аймақта тұратын халықтың санасымен байланысты» деген [7].

Зерттеуіміздің негізгі ұғымдары төңірегінде Қазақстанда зерделенген ғылыми еңбектер этномәдени бағытпен байланысты. Осы тұрғыда ғалымдар Ускенбаева С.Т., Шалгинбаева С.Х зерттеулер жүргізіп, диссертациялық жұмыстар жазған. Ускенбаева С.Т. өз еңбегін білім алушылардың этномәдени мүдделерін қалыптастыруға арнаса [8], Шалгинбаева С.Х. Алматы және Тараз қалаларындағы қазақтардың әлеуметтік-мәдени келбеті мен әдет-ғұрпын зерделеген [9]. Аталған ғалымдардың еңбектерінің біздің зерттеуіміз үшін маңыздылығы олардың этномәдениет саласына арналуында және ұлттық болмысты

сақтаудың, құрметтеудің қажеттілігіне бағытталуларында.

Аймақтық мәдениеттің өз алдына дербес ғылым болуы мүмкін емес, сондықтан аймақтың құндылықтары мен рухани мұрасын зерттеу интегративті тәсіл арқылы жүзеге асады. Сондықтан аталған ұғымды мәдениеттану тұрғысынан қарастыруға болады. Осы тұрғыда ғалым И.К. Чиркова аймақтық мәдениетті білім беру үдерісінде жүзеге асырудың екі тәсілін қарастырады[10]:

1) ресми деңгейде, жергілікті педагогтардың қалауы бойынша оқу үдерісіне блоктар немесе элементтер ретінде енгізу. Бұл кез келген оқу пәніне, оны зерделеуге арналған сағаттарды кеңейтуге немесе қысқартуға, тақырыптардың пропорциясына және т. б. қатысты болуы мүмкін;

2) мазмұндық деңгейде, оқу бағдарламаларының құрылымына жүйелі түрде аймақтық мәдениеттің материалдарын енгізу.

Елімізде бірқатар ғалымдар түрлі пәндер бойынша аймақтық мәдениетті оқу үдерісіне енгізудің қажеттіліктері туралы еңбектер жазып, дәлелдеген. Атап айтсақ, ғалымдар Капышев А.К. түрлі пәндер бойынша жоғары білім саласында аймақтық жоғары мектепті дамыту жайында [11], Жолдасбеков А.А. аймақтық ЖОО туризм саласының мамандарын даярлау жайында [12], Темиров К.У. білім алушылардың экологиялық білімінде аймақтық компонентті жүзеге асырудың шарттарына [13], Курманаева Д.К. аймақтық материал негізінде тілдік емес мамандықтардың білім алушыларына шетел тілін оқытудың мазмұнын жетілдіру (Жезқазған аймағы мысалында) [14], Ермекбаева А.Т. педагогикалық университеттегі бакалавр-биологтарды әдістемелік даярлауда және пән мазмұны құрылымындағы аймақтық компонентке арналған [15] ғылыми еңбектер жазған.

Аймақтық мәдениетті жүзеге асырудағы жоғары білімнің орны туралы ғалым В.Стрельцова «Жоғары оқу орнының мәдени — білім беру ортасы - бұл білім беру мекемесінде білім алушылардың мәдени қалыптасу және даму үрдісіне әсер ететін оқытушылар жасайтын түрлі жағдайлардың жиынтығы

(материалдық, ұйымдастырушылық - басқарушылық, психологиялық - педагогикалық, ақпараттық, коммуникативтік, адамгершілік, инновациялық және т.б.) десе[16], зерттеуші А.Масуренко «Жоғары оқу орнының мәдени - білім беру ортасы - барлық пәндердің әлеуметтік серіктестік жүйесіне қатысуға мүмкіндік беретін білім беру, тәрбие беру, дамыту және мәдени-шығармашылық қатынастардың жиынтығы» деген[17]. Осылайша, меңгерілетін білімнің құндылық қасиеттерін қалыптастыру үшін қолайлы жағдайлар жасау деп, аймақтық мәдениетті дамытудағы жоғары оқу орнының маңызын атап көрсеткен.

Зерттеу әдістері

Зерттеуіміздің эмпирикалық бөлігін педагогикалық мамандықтардың білім алушыларымен сауалнама арқылы өткіздік. Сауалнама білім алушылардың ағылшын тілін аймақтық мәдениет арқылы үйренуге қатысы жайында жүргізілді. Сауалнамызға жастары 17 - 20 аралығындағы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің, М.Х.Дулати атындағы Тараз мемлекеттік университетінің, Қожа Ахмет Яссауи атындағы Қазақ - Түрік университетінің, Е.А. Букетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінің «Педагогика», «Биология», «Химия», «Мате-

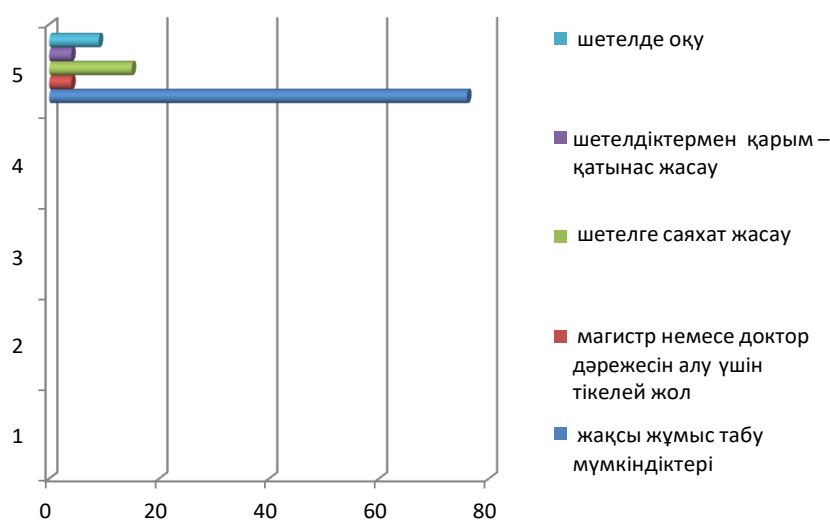
матика», «Шет тілі» және «Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандықтарының 108 білім алушылары қатысты. Сауалнаманың мақсаты – білім алушылардың ағылшын тілін оқу үдерісінде аймақтық мәдениеттің материалдарын пайдалану туралы пікірін анықтау болды. Сауалнама 20 ашық және жабық сұрақтардан тұрды. Сауалнамада білім алушылар туралы жеке ақпарат, олардың ағылшын тілін меңгеру деңгейі, Қазақстанның қай бөлігінен екендіктері, ағылшын тілін оқу себептері, ағылшын тілін қандай материалдар арқылы оқығанды қалайтындықтары, аймақтық мәдениетке байланысты жеке пікірлерін қамтитын сұрақтар берілді.

Зерттеу нәтижелері және талқылау

Зерттеу нәтижелеріне келетін болсақ, сауалнамаға қатысқан білім алушылар ағылшын тілін 18 бастапқы, 19 элементарлық, 46 орта, 13 жалғастырушы, және 12 жоғары деңгейде меңгерген. Бұл білім алушылардың ағылшын тілін меңгеруінің басым көпшілігінің орта деңгейде екендігін көрсетеді. «Ағылшын тіліндегі дағдыларыңызды қалай бағалар едіңіз?» деген сұраққа сауалнамаға қатысқан 108 білім алушының 29 оқу дағдысын «өте жақсы», 1 білім алушы «өте нашар», тыңдау дағдысын 12 «өте жақсы», 1 білім алушы «өте нашар»,

Кесте 1

Білім алушылардың ағылшын тілін оқу себептері

24 білім алушы жазу дағдысын «өте жақсы», 2 «өте нашар», жалпы ағылшынша сөйлеу қабілеті 8 «өте жақсы», 6 «өте нашар», шетелдіктермен ағылшынша сөйлесудегі мәдени күзiреттiлiк 5 «өте жақсы», 13 «өте нашар» деп бағалаған.

Бiздiң назарымызды ерекше аударған бiлiм алушылардың ағылшын тiлiн үйрену себептерi болды. Бiлiм алушылардың 76 % тiлдi жақсы жұмыс табу мүмкiндiктерi үшiн үйренiп жүргендiктерiн көрсеткен. Нәтижелер 1 кестеде берiлген.

Келесi кезекте «Ағылшын тiлiн қандай материалдар арқылы үйренген маңызды деп ойлайсыз?» және «Ағылшын тiлiн үйренуде қандай контенттi пайдалы деп есептейсiз» деген сұрақтар болды. Бiрiншi сұраққа бiлiм алушылардың 60% оқулықтар арқылы деп жауап берсе, екiншi сұраққа бiлiм алушылардың 58% жергiлiктi және халықаралық контент деп жауап берген. Бұл көрсеткiш бiлiм алушылардың басым көпшiлiгiнiң ағылшын тiлiн үйренуде жергiлiктi материалдар мен тiлiн үйренiп жатқан елдер туралы материалдарды қалайтындықтарын көрсетедi.

«Аймақтық мәдени материалдар арқылы арқылы ағылшын тiлiн үйренуге қалай қарайсыз?» деген сұраққа бiлiм алушылардың 53 % бұл «өте жақсы ой», 12 % «өтетiн тақырыпқа байланысты», 46 % «қарсы емеспiн» деп жауап берген. «Аймақтық мәдени материалдар

сiздiң оқу үдерiсiңiзге қалай әсер етедi?» деген сұрақтың жауаптары бiздiң қызығушылығымызды туғызды. Нәтижелер 2 кестеде берiлген.

Берiлген кестеден байқағанымыз, бiлiм алушылар көбiнде аймақтық мәдени материалдарды қолданудың тек пайдалы жақтарын белгiлеген. Дегенмен, бiлiм алушылардың 6 % «бұл менiң оқуыма еш әсер етпейдi» деген жауапты таңдаған, бұдан кейбiр бiлiм алушылардың аймақтық мәдени материалдардың маңызын түсiнбейтiндiгiн бақылаймыз.

Келесi «Аймақтық мәдени материалдарды пайдалану сiздiң бiлiмiңiзге, ағылшын тiлiн бiлуге және жеке тұлғаңызды дамытуға қаншалықты ықпал етедi?» деген сұраққа бiлiм алушылардың көбi «аймақтық мәдени бiлiмдi кеңейтедi, жергiлiктi құндылықтарды түсiну мен құрметтеуге баулиды, берiлген тапсырманы анықтауға, зерттеуге және орындауға жол ашады» деп жауап берген.

Ұсыныстар

Зерттеу барысында алынған нәтижелер жоғары оқу орындарының оқу үдерiсiнде аймақтық мәдени материалдарды қолдану бағытында ұсыныстар беруге мүмкiндiк жасайды.

1. ЖОО бiлiм берудiң мәдени тұғыры негiзiнде оқу үдерiсiнде аймақтық мәдени материалдарды енгiзу;

Кесте 2

Бiлiм алушылардың аймақтық мәдени материалдарға қатысы

2. Түрлі пәндердің оқу үдерісінде аймақтық мәдени материалдарды қамтитын оқу бағдарламалары мен интеграцияланған курстар құрастыру;

3. Мәдени тұғырды жүзеге асыру мақсатында оқытушы мен білім алушының өзін-өзі жетілдіруіне қолайлы жағдайлар жасау, сабақ тақырыбы мен мәселесіне еркіндік беру және бұл бағыттың үнемі орын алуы шарт емес;

4. ЖОО аймақтық мәдениетті белгілі бір аумақтағы адамдар өмірінің ерекшеліктерін көрсету ғана емес, сонымен қатар өзінің логикасы мен заңдылықтары бар үдеріс ретінде түсіну.

Қорытынды

Аймақтық мәдениет белгілі бір аймақта өмір сүретін білім алушы үшін аймақтың құндылығын түсініп, ұлтжандық сезімдерін дамытуға алғышарттар жасайды.

Жоғары оқу орындарының оқу үдерісіне аймақтық мәдениетті енгізу мәдени тұрақтылықтың орын алуына мүмкіндік береді, бұл болашақ маманның өзі туған өңірінің тыныс тіршілігін білуіне, оның ерекшеліктерін түсінуіне, білім алудың ақпараттық саласының ұлғаюына, заманауи әлеуметтік мәдени кеңістікке еркін бейімделе алуына жол ашады.

Әдебиеттер тізімі

1. Назарбаев Н.Ә. Қазақстан халқына Жолдауы [Электрон.ресурс] – 2012. – URL: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1200002050> (қаралған күні: 10.12.2020).
2. Жанұзақов Т. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі. – Алматы: Дайк-Пресс. – 2008. - 968 б.
3. Lisa M., Vaughn L. Psychology and Culture. Thinking, Feeling and Behaving in a Global Context: Psychology Focus, 2010.- 268 p.
4. Vasyanovych H.P., Onyshchenko V.D. Noology of personality: educational manual. Lviv: Spolom, 2007. -217 p.
5. Semchyshyn M. Thousand years of the Ukrainian culture: Historical review of cultural process. The Second hand, Kiev, 1993.- 550 p.
6. Спиридонова А.В. Региональная культура: диалектика локального и универсального: дис. на соискание канд. наук культурологии, Чита, 2007. - 187 с.
7. Любичанковский А.В. Ментальные факторы культурного регионализма // Вестник ассоциации российских географов – обществоведов.-2018.-№7 – С. 161-172.
8. Ускенбаева С.Т. Қазақстан студенттерінің этномәдени мүдделерін қалыптастырудың педагогикалық шарттары: п.ғ.к. ғылыми дәрежесін алуға дайындалған диссертация. - Барнаул. 2014. - 218 б.
9. Шалгинбаева С.Х. Алматы және Тараз қалаларындағы қазақтардың әлеуметтік-мәдени келбеті мен әдет-ғұрпы: п.ғ.к. ғылыми дәрежесін алуға дайындалған диссертацияның авторефераты. - Алматы. 2002. – 196 б.
10. Чиркова И.К. Внедрение регионального компонента в культурологическое образование студентов педагогического вуза: дис. канд. пед. наук. - Ярославль, 1997. - 205 б.
11. Капышев А.К. Формирование и развитие региональной высшей школы в Центральном Казахстане в 30-60-е годы XX века: диссертация на соискание ученой степени к.и.н. - Алматы, 2002. - 197 с.
12. Жолдасбеков А.А. Система подготовки туристических кадров в региональных вузах Республики Казахстан: диссертация на соискание ученой степени к.и.н. - Алматы, 2005. - 271 с.
13. Темиров К.У. Педагогические условия реализации регионального компонента экологического образования студентов: диссертация на соискание ученой степени к.и.н. - Алматы, 2009. - 153 с.
14. Курманаева Д.К. Совершенствование содержания обучения иностранному языку студентов неязыковых специальностей на основе регионального материала (на примере Жезказганского региона): диссертация на соискание ученой степени: - Бишкек, 2015. – 122 с.

15. Ермекбаева А.Т. Региональный компонент в структуре содержания предметной и методической подготовки бакалавров-биологов в педагогическом вузе: диссертация на соискание ученой степени. - Алматы, 2018. - 148 с.

16. Streltsova V. J. Social adaptation of students of the Institute of culture and arts to the terms of the cultural and educational environment: The abstract of thesis of the dissertation of the candidate of pedagogical sciences. - Yurinkom Inter, Kiev, 2007. - 22 p.

17. Mazurenko, A.V. Pedagogical terms of formation and the development of social qualities of youth in the cultural environment of the higher school: Dissertation of the candidate of pedagogical sciences. Rostov – on – Don, - 2006. - 183 p.

G.Z. Tazhitova

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Higher education and region – based culture

Abstract. The article discusses issues of interaction between higher education and region-based culture. There have been identified both role and importance of the region – based culture in the field of modern higher education. The author explains an essence of the concepts of region and region - based culture and determines their needs in the field of higher education. Regional culture is the concept of interaction with an environment that has a long history. Regional education serves as the basis for decision-making on the main aspects of everyday life and therefore it is an integral part of education. Regional culture is presented as a combination of experience in the use of resources, social interaction, and wisdom passed down from generation to generation in an unchanged form. The article presents an overview of the scientific works of foreign and domestic scholars written around culture, region-based culture, and the prerequisites for the research topic. A survey was conducted with students of pedagogical specialties of higher educational institutions to determine the students' attitude in the introduction of the region-based cultural materials in the process of learning English. The data obtained during the survey were processed and the results were discussed. Based on the results obtained during the study, the author made recommendations and developed concepts in the direction of using region-based cultural materials in the educational process of higher educational institutions.

Keywords: HEI, region, value, ethnopedagogy, studying process, regional cultural materials.

Г.З. Тажитова

Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Высшее образование и региональная культура

Аннотация. В статье рассматриваются аспекты взаимодействия высшего образования и региональной культуры. Автор определяет место и значимость региональной культуры в современном высшем образовании, разъясняет сущность понятий «регион», «региональная культура», также определяются потребности в сфере высшего образования. Региональное образование служит основой для принятия решений по основным аспектам повседневной жизни и поэтому является неотъемлемой частью образования. Региональная культура представляется как совокупность опыта использования ресурсов, социального взаимодействия, мудрости, передаваемой из поколения в поколение в неизменном виде.

Также представлен обзор научных трудов зарубежных и отечественных ученых, посвященных культуре, региональной культуре, и изложены предпосылки темы исследования. Проведено анкетирование с обучающимися педагогических специальностей вузов с целью выявления их отношения к использованию региональных материалов в процессе изучения английского языка. На основе полученных результатов в ходе исследования даны рекомендации и сформулированы выводы по использованию региональных материалов в учебном процессе высших учебных заведений.

Ключевые слова: вуз, регион, ценность, этнопедагогика, учебный процесс, региональные культурные материалы.

References

1. Nazarbayev N.A. Kazakhstan halkina zholday [Message to Kazakhstan people] [Electronic resource] – 2012. – Available at: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1200002050> (Accessed: 10.12.2020).
2. Zhanuzakova T. Kazakh tilinin tusindirme sozdigi [Explanatory dictionary of the Kazakh language] (Dike-Press, Almaty, 2008, 968 p.).
3. Lisa M., Vaughn L. Psychology and Culture. Thinking, Feeling and Behaving in a Global Context: Psychology Focus, 2010, 268 p.).
4. Vasyanovych H.P., Onyshchenko V.D. Noology of personality: educational manual (Lviv: Spolom, 2007, 217 p.).
5. Semchyshyn, M. Thousand years of the Ukrainian culture: Historical review of cultural process. (The Second hand, Kiev, 1993, 550 p.).
6. Spiridonova A.V. Regionalnaya kultura: dialektika localnogo i universalnogo [Regional culture: dialect of local and universal] dissertatsiya na soskanie kandidata nauk kul'turologii (Chita, 2007, 187 p.).
7. A.V.Lubichankovsky. Mentalnyi faktor kul'turnogo regionalism [Mental factors of cultural regionalism], Vestnik assotsiatsii rossiiskikh geographov [Bulletin of Association of Russian geographers], 7, 161-172 (2018).
8. Uskenbayeva S.T. Kazakhstan studentterinin ethnomadeni muddelerin kaliptasturudin pedagogikalik sharttari: p.g.k. gilimy darezhesin aluga daiindalgan dissertatsia. [Pedagogical conditions for the formation of ethnocultural interests of students in Kazakhstan: dissertation for the degree of candidate of p.s.] (Barnaul, 2014, 218 p.).
10. Shalginbayeva S.X. Almaty zhane taraz kalalaryndagi kazaktardin aleumettik – madeni kelbeti men adet-gurpi, p.g.k. gilimy darezhesin aluga daiindalgan dissertatsia avtoreferaty [Socio-cultural appearance and customs of Kazakhs in Almaty and Taraz: abstract of the dissertation for the degree of c.p.s.] (Almaty, 2002, 196 p.).
11. Chirkova I.K. Vnedrenie regionalnogo komponenta v kulturologicheskoe obrazovanie studentov pedagogicheskogo vuza: dissertatsia dlya polucheniya stepeni k.p.n. [Implementation of the regional component in the cultural education of students of a pedagogical university: dissertation for the degree of c.p.s.] (Yaroslavl, 1997, 205 p.).
12. Kapishev A.K. Formirovanie i razvitie regionalnoy vishei shkoli v Tcentralnom Kazachstane v 30-60e gody XX veka. Dissertatsia dlya polucheniya stepeni k.p.n. [Formation and development of regional higher education in Central Kazakhstan in the 30-60s of the XX century. Dissertation for the degree of c.p.s.] (Almaty, 2002, 197 p.).
13. Zholdasbekov A.A. Systema podgotovki turisticheskikh kadrov v regionalnich vuzakh Respubliki Kazakhstan, Dissertatsia dlya polucheniya stepeni k.p.n. [The system of training tourist personnel in regional universities of the Republic of Kazakhstan]. Dissertation for the degree of c.p.s.] (Almaty, 2005, 271 p.).
14. Temirov K.U. Pedagogicheskie uslovia realizatsii regionalnogo komponenta ekologicheskogo obrazovaniya studentov Dissertatsia dlya polucheniya stepeni k.p.n. [Pedagogical conditions for the implementation of the regional component of environmental education of student. Dissertation for the degree of c.p.s.] (Almaty, 2009, 153 p.).
15. Kurmanayeva D.K. Soversenstvovanie sodержaniya obucheniya inostrannomy yaziku studentov neyzikovich spetsialnostey na osnove regionalnogo materiala (na primere Zhezkazganskogo regiona) Dissertatsia dlya polucheniya stepeni k.p.n. [Improving the content of teaching a foreign language to students of non-linguistic specialties on the basis of regional material (on the example of the Zhezkazgan region). Dissertation for the degree of c.p.s.] (Bishkek, 2015, 122 p.).
16. Ermekbayeva A.T. Regionalnyi component v structure sodержaniya predmetnoi i metodicheskoi podgotovki bakalavrov – biologov v pedagogicheskom vuze. Dissertatsia dlya polucheniya stepeni k.p.n. [The regional component in the structure of the content of the subject and methodological training of bachelors-biologists at a pedagogical university. Dissertation for the degree of c.p.s.] (Алматы, 2018, 148 p.).
17. Streltsova, V. J. Social adaptation of students of the Institute of culture and arts to the terms of the cultural and educational environment: The abstract of thesis of the dissertation of the candidate of pedagogical science. (Yurinkom Inter, Kyiv, 2007, 22 p.).

18. Mazurenko A.V. Pedagogical terms of formation and the development of social qualities of youth in the cultural environment of the higher school: Dissertation of the candidate of pedagogical sciences (Rostov–on–Don, 2006, 183 p.).

Автор туралы мәлімет:

Тажитова Г.З. – әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану кафедрасының докторанты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Tazhitova G.Z. – Ph.D. student of Social Pedagogy and Self-Knowledge Department, L.N.Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.